

L'efecte cendra

El turisme dels Països Catalans veu amb incertesa la temporada d'estiu, de resultes dels efectes dels niguls de cendra del volcà islandès.

Té un nom estrany: Eyjafjöll. Però ben aviat el sector turístic el sabé pronunciar. Els efectes de l'erupció del volcà s'han deixat notar dramàticament. Els niguls de cendra que expulsà i que durant l'abril feren tancar nombrosos aeroports europeus han repercutit molt en el volum de turistes a les diverses comunitats autònomes de l'estat espanyol, que el mes d'abril es va reduir d'un 13,3% en relació amb el mateix mes del 2009. Els països emissors més afectats pel tancament dels aeroports han estat la Gran Bretanya i Alemanya. I com que ambdós són origen dels principals fluxos de turistes cap als Països Catalans, el resultat és obvi: el turisme el mes d'abril hi va minvar. Poc a Catalunya (7,2%) i moltíssim tant al País Valencià (19,2%) com a les Balears (20,7%). El cop ha estat dur per al sector hotelier, que esperava començar un cert procés de recuperació de la crisi econòmica i que ha vist com, per culpa de la cendra, s'ha interromput abruptament aquest procés. La preocupació per als pròxims mesos es palesa en les declaracions dels responsables de política turística. Una nova tongada de tancaments d'aeroports durant el juny, el juliol i l'agost podria ser nefasta per a tota la temporada turística del 2010. Hi ha preocupació pertot, però a les Illes és on més es nota.

A l'estat espanyol, la baixada del mercat britànic ha estat del 22,7% i l'alemany del 21,4%. El ministre d'Indústria, Turisme i Comerç, Miguel Sebastián, no dubtà a responsabilitzar d'aquesta minva els tancaments d'aeroports, pel fet que la cendra del volcà islandès havia impedit molts vols comercials. Tot amb tot, es mostrà "confiat" que els

mesos vinents el turisme "es recuperarà", especialment amb vista a la temporada alta que, de fet, ja ha començat. D'una altra banda, el secretari d'estat de Turisme, el mallorquí Joan Mesquida, considera que no s'ha de caure en el pànic perquè l'efecte cendra tindrà "un impacte limitat" en el turisme. A parer seu, si torna a haver-hi tancament d'aeroports serà "molt menor" que la primera tancada generalitzada del mes d'abril.

Però, malgrat aquestes declaracions tranquil·litzadores, les pèrdues econòmiques del mes d'abril ja són un fet. Segons la Confederació Espanyola d'Hotels i Allotjaments Turístics, el cost econòmic per als hotels ha estat de 192,5 milions d'euros durant el mes. L'anàlisi s'ha fet a partir de les dades ofertes per uns 10.000 hotels. Les pèrdues obeeixen a les repatriacions que han hagut de dur a terme els hotelers, als descomptes pel perllongament obligat de l'estada del turistes que no se'n pogueren tornar el dia fixat i, majoritàriament (un 82%), a les anul·lacions d'última hora de reserves. Els hotels de les Balears foren els més afectats, als Països Catalans, perquè perderen quasi una tercera part de tots aquests diners, uns 64 milions (algunes fonts locals apugen la pèrdua fins a 70 milions).

Catalunya. El Principat és el territori dels Països Catalans menys afectat per les conseqüències de la cendra volcànica. El turisme hi ha minvat, però ni de bon tros com a les Balears i al País Valencià. Segons l'estadística dels Moviments Turístics en Fronteres (Frontur), dependent de l'Institut d'Estudis Turístics, la cendra ha significat una reducció del 7,2% en relació amb l'abril de l'any passat. La raó per la qual el descens

EL TEMPS

Durant l'abril, el nigul de cendra originat pel

no hi és tan fort com els que registren tota la resta de zones turístiques de l'estat espanyol, i especialment el País Valencià i les Illes, està, segons el ministre Sebastián, en el fet que la dependència aèria és menor que en algunes altres comunitats. Pel cas de la resta de Països Catalans, és evident que les Illes, en un percentatge enorme, depenen dels vols, per la condició insular, i també el País Valencià en depèn més que no Catalunya, per la distància fins al centre d'Europa. Dit d'una altra manera, al viatger del nord del Principat –sigui el francès, l'italià, l'alemany...– li és fàcil d'ar-

volcà islandès Eyjafjöll va fer tancar molts aeroports europeus i, de retruc, féu trontollar el turisme a tot el continent.

ribar a Catalunya per via terrestre i es pot estalviar l'avió. D'aquí ve que la caiguda del turisme a l'abril hagi estat més baixa a Catalunya, on el sector hotelier també encara amb una relativa tranquil·litat els mesos més potents de l'any: juny, juliol i agost.

Malgrat tot, els responsables turístics de la Generalitat de Catalunya no se'n refien gens. El dia 11 de maig, el secretari de Mobilitat, Manel Nadal, reclamava una "reflexió política" als responsables de l'Eurocontrol a l'hora de tancar aeroports. Segons Nadal, el nigul de cendra crea si més no "incertesa" en el sector turístic i no es pot

descartar que origini "dificultats molt serioses per al turisme català i espanyol" si es torna a produir una situació de tancament massiu d'aeroports. Per tot això, Nadal insistí a dir que s'han de "buscar mecanismes alternatius" per garantir el trànsit aeri, perquè, recordà, "la importància del turisme" sobre l'economia catalana i espanyola és molt gran, especialment en temps de crisi econòmica general com la que travessam.

País Valencià. *L'efecte cendra* es deixà notar força al País Valencià durant el mes d'abril, amb una cai-

guda del 19,2% del total de turistes en relació amb l'abril de l'any passat. Fa tres setmanes, la consellera de Turisme, Belén Juste, es va mostrar "molt preocupada" pel nigul volcànic. Segons la consellera, les expectatives "eren molt bones fins a l'esclat" del volcà, però, d'aleshores ençà, s'han enfosquit considerablement. "El volcà ens afecta moltíssim en un moment que semblava que el nostre turisme es recuperava de la crisi." Tot amb tot, l'Associació d'Apartaments Turístics creu que finalment serà una bona temporada, per bé que reconeix que *l'efecte cendra* implica més incertesa

Després de l'episodi viscut ara fa dos mesos arran del nigul de cendra volcànica, plana la incertesa sobre els efectes que pot tenir aquest estiu en el turisme als Països Catalans.

perquè ara el client “es mostra recelós a l'hora de reservar amb prou antelació”, de manera que els mesos vinents segurament molts clients restaran a l'expectativa per la manera com evolucioni el volcà. Això vol dir que un nombre important de turistes “esperaran a reservar a darrera hora, entre set i deu dies”.

En el cas del País Valencià és especialment important Benidorm. És la ciutat de vacances per antonomàsia. Cal tenir en compte que és la segona plaça hotelera més gran d'Europa, només superada per París. L'abril, a Benidorm, va ser un mes de cendra. El president de la patronal hotelera, Hosbec, Antoni Mayor, considera que va ser “una situació sense precedents”, amb milers de turistes provinents del nord d'Europa atrapats a l'aeroport de l'Altet i molts més sense poder arribar-hi. De resultes del tancament de l'espai aeri europeu, durant la segona quinzena d'abril l'ocupació hotelera va disminuir de deu punts respecte al mateix període de l'abril de 2009. En aquesta segona quinzena es van ocupar el 68,2% de les places, percentatge que l'any passat fou del 77,6%. En total, s'hi registraren 50.000 pernoctacions menys. La baixada de les xifres es deu en bona mesura a l'enorme dependència que Benidorm té dels mitjans de transport aeris. Pràcticament el 65% dels seus clients arriben a les

costes d'Alacant, o en parteixen, per via aèria. El nigul volcànic va obligar a habilitar un servei de transport per carretera, en què participaren vora seixanta autocars: des de Benidorm cap a Calais i des d'allà, amb ferri, fins al Regne Unit.

Amb tot, Mayor confia que la crisi del volcà no entrebancarà la temporada turística d'estiu, si bé no nega que la imatge de milers de persones fent nit als aeroports de tot Europa va tenir “un efecte psicològic” sobre les reserves dels turistes. “Durant 10 o 15 dies TUI i Thomas Cook [grans operadors] van viure un estancament de les reserves, igual que hi ha hagut un estancament de les reserves espanyoles durant cinc dies després de l'anunci de la retallada dels sous dels funcionaris. Però, una volta superats aquests terminis psicològics, els ritmes de venda es recuperen ràpidament.” I afegeix: “Crec que tindrem [durant l'estiu] dades millors que l'any passat.” Juga a favor d'aquesta visió tan optimista el debilitament de l'euro enfront de la lliura esterlina –cal tenir en compte que el 39,6% dels turistes procedeixen del Regne Unit– que fa més atractiva la destinació de Benidorm. A més, des d'Hosbec es considera que el tipus de canvi dòlar-euro encarrirà les destinacions com Turquia o Egipte, que han estat competidors seriosos aquests darrers anys.

Illes Balears. Les Illes són el territori dels Països Catalans on ha resultat més afectat el turisme per raó de l'efecte cendra: una baixada del 20,7% durant l'abril en relació amb el mateix mes de l'any 2009. Aquesta caiguda ha alertat tot el sector turístic, el govern i la gran patronal, la Confederació d'Associacions Empresariales de Balears (CAEB). La consellera de Turisme, Joana Barceló, manifestà que “ens preocupen molt els efectes del nigul volcànic, perquè s'ha convertit en una dificultat afegida en una temporada que pareixia que havia de ser millor que la del 2009”. Hi ha tanta preocupació que el govern i la CAEB s'han adreçat a Eurocontrol per exigir-li més sensibilitat i responsabilitat a l'hora de tancar aeroports. El president de la CAEB, Josep Oliver, tot i reconèixer que els tancaments d'aeròdroms després de la primera vegada han estat “més estudiats”, reclama a Eurocontrol que entengui que “el trànsit aeri per a les Balears és com les carreteres al continent, i qualsevol restricció afecta en origen els nostres principals mercats emissors” de turisme.

El sector hotelier illenc està força preocupat. Una crisi de tancaments d'aeroports durant el juny, juliol o agost tindria “terrífiques conseqüències”, si hom pensa que va passar el mes d'abril. Fins i tot si no hi hagués la davallada de fa dos mesos, la preocupació es mantindria: les reserves per al maig i el juny es deixen esperar, no es fan fins a darrera hora. Els hotelers, en molts de casos, s'han trobat obligats a abaixar preus. És com ploure sobre banyat. Amb la crisi econòmica ja abaixaren preus i amb la cendra, un altre cop. Hotelers i grans operadors fan tota mena d'ofertes per atreure clients. Segons el diari digital Mallorcadiario.com, hi ha hotelers que han venut el dia d'estada per 19 euros.

El sector de la restauració també ha sofert les conseqüències de l'efecte cendra. Segons el president de la Petita i Mitjana Empresa de Mallorca (PIMEM), “la crisi que s'acosta és grossa perquè, arran de les cancel·lacions de vols i de reserves, hi ha menys turistes i això es nota molt als restaurants. Entre la crisi econòmica i els efectes negatius del volcà som en

Islàndia aprofita el volcà per sumar un nou atractiu

L'erupció del volcà islandès Eyjafjöll ha col·lapsat els principals aeroports europeus pel núvol de cendra que va generar d'ençà del 15 d'abril. Milions d'euros de pèrdues de les companyies aèries, dels aeroports, dels operadors turístics i els serveis d'hoteleria i restauració... Però no passa res, o, si més no, no ha passat res a Islàndia. Al contrari, aquest accident geològic es presenta a ulls del govern islandès com un nou actiu turístic de l'illa. Això fins al punt que ha començat una campanya de promoció turística que explica a la resta del món que "el turisme islandès reneix després de les cendres del volcà". En una presentació a Barcelona, David Jóhannsson, director de VisitIceland per a Europa, afirmava: "El volcà és sens dubte una nova atracció turística, que converteix l'illa en una destinació encara més excitant. Bona part dels turistes que trien Islàndia hi vénen per la nostra oferta geològica i perquè som el país més net del món." Les autoritats fins i tot han detectat un augment de visites de dissenyadors i creadors, que "troben en aquesta nova erupció una font d'inspiració artística". El govern islandès recorda que l'illa disposa de quatre aeroports internacionals i que durant el caos aeri, Islàndia no es va quedar incomunicada.

Islàndia es pren amb bon humor haver estat el centre d'atenció, i de moltes enrabiades de turistes i operadors, durant gairebé dos mesos –ara l'erupció sembla aturada, segons els geòlegs–, i assegura que no té intenció de deixar perdre ni un sol turista aquest estiu. Però lamenta que "els mitjans de comunicació hagin transmès una imatge deformada de l'illa i dels perills que implicava l'erupció, per bé que en realitat totes les infraestructures del país estan prepa-

rades per a aquests fenòmens i en cap cas no s'han paralytats els serveis en aquests dos mesos", explica l'ambaixador islandès a l'estat espanyol, Thorir Ibsen. De fet, l'erupció del volcà ha afectat una àrea relativament petita –300 quilòmetres quadrats– i inhabitada del país. De manera que, en paraules de l'ambaixador, la vida quotidiana continua inalterada: "La planificació és clau per a respondre amb seguretat als riscos. Vivint en una zona de volcans actius, els islandesos són experts en protecció civil", sentència.

Aquest volcà només ha afectat l'1% del territori. El 25% de l'illa té activitat volcànica. Els darrers vint anys hi ha hagut 45 erupcions i no s'hi ha registrat cap incident remarcable.

D'una altra banda, el geòleg Ari Trausti, també present a Barcelona, va insistir a dir que Islàndia disposa d'un dels millors sistemes de monitoratge i control de l'activitat volcànica de tot el món, fet que fa del tot segura la convivència dels seus habitants amb aquest fenomen geològic. I aquest fenomen és precisament un dels grans atractius d'Islàndia, on es poden trobar una trentena de tipus d'activitat volcànica.

A partir d'ara, el govern islandès i els operadors turístics enguagen una campanya en què també s'implicaran els ciutadans de l'illa, per convertir el caos –fora de les seves fronteres– del volcà Eyjafjöll en un nou ganxo turístic. "Ens mostrarem tal com som els islandesos i el nostre país, sense trampes ni distorsions de cap mena. I ens en sortirem", sentencià l'ambaixador.

Gemma Aguilera

una situació molt dolenta i és hora que [les administracions] preguin mesures dràstiques".

Pel cap baix, el nigul de cendra ha sembrat d'incertesa la temporada turística d'estiu. Les reserves de darrera hora ja arriben al 30% o al 35% del total, i això ha creat una gran intranquil·litat. Un nou episodi seriós de tancament d'aeroports podria fer malbé aquest terç de potencials clients: seria un desastre. Però encara que no passàs, l'hoteler es troba abocat a abaixar preus per assegurar-se clientela, amb el resultat de la minva de beneficis. La cendra, en fi, amenaça d'obscurir la recuperació turística –i econòmica– balear.

Miquel Payeras

(amb aportació de Violeta Tena)

EL TEMPS

Els aeroports britànics, com el de Heathrow (Londres), van ser dels més afectats a l'abril.